

Motion till riksdagen

1987/88:Kr10

av Bo Finnkvist m. fl. (s)

med anledning av prop. 1987/88:104 om
kulturmiljövård

I regeringens proposition 1987/88:104 rörande kulturmiljövård behandlas en rad intressanta frågeställningar och förslag. Vi motionärer hälsar med tillfredsställelse att en samlad lagstiftning för kulturminnesvården föreslås och att kulturminnesvården framdeles får ökade resurser, inte minst när det gäller luftföreningarnas skadeverkningar på kulturmiljön samt insatser för vård av kulturlandskap och fornlämningar.

Förslaget är i många avseenden tillfredsställande, men inte tillräckligt långsyftande i alla delar. Så föreslås t. ex. inte ökade medel för byggnadsvård. Svensk byggnadsvård är eftersatt jämfört med många andra europeiska länder, både vad gäller antalet lagskyddade byggnader och vad gäller de ekonomiska satsningarna. Samtidigt finns mycket stora behov. Det gäller bl. a. vårt lands nationella bidrag till den europeiska byggnadstraditionen. Timmer- och trähusbebyggelsen är väl värd att bevara till kommande generationer.

Inom Värmlands län räknas behovet av stödinsatser inom byggnadsvården till ca 10 milj. kr./år. Det är angeläget att ytterligare insatser görs, eftersom den äldre bebyggelsen inte bara är en central del av vårt kulturarv, utan också av utomordentligt stor betydelse för turismnäringen.

Den bristande prioriteringen av byggnadsminnesvården markeras i lagförslaget genom bibehållandet av epitetet "synnerligen" framför "märklig" i 3:e kapitlets inledningsparagraf. Den onödiga språkliga dubbleringen "synnerligen märklig" ger många den uppfattningen att byggnader endast i rena undantagsfall kan skyddas.

En fråga som inte diskuteras i propositionen är handläggningen av bidragen till kulturmiljövård. Huvuddelen av de tillgängliga medel som i dag står till riksansantikvarieämbetets förfogande, vad gäller byggnadsminnesvård och vård av fornlämningar och kulturlandskap, fördelas centralt. Enligt vår mening bör i stället vissa delar av nämnda anslag decentraliseras och ställas till länsstyrelsernas förfogande för beslut i länen, där man bäst känner behoven.

Ersättningsfrågan och därmed sammanhängande problem är likaledes av stor betydelse. På vilka grunder en byggnadsminnesförklaring ger ersättningsrätt för fastighetsägaren har i vissa fall varit svårt att tolka.

Vi motionärer menar att ersättningen till fastighetsägaren grundas på

markanvändningen vid den tidpunkt när frågan om minnesförklaring ursprungligen väcks.

Vid beräkning av ersättning för skillnaden mellan fastighetsvärde före och efter beslutet framstår det som onaturligt och olämpligt att inte utgå från den användning fastigheten har när frågan väcks om skydd för byggnaden eller miljön.

En sådan tolkning innefattas möjligen i propositionens formulering att därvid ska bortses från förväntningar om ändring av markanvändningen. För att undvika onödigt tveksamhet föreslås att lagtexten anger att ersättningen grundas på den markanvändning som gäller när frågan om byggnadsminnesförklaring väcks.

Lagförslaget innebär en begränsning av nu gällande rätt enligt byggnadsminneslagen att besvara sig över länsstyrelsens beslut att inte bifalla framställning om byggnadsminnesförklaring. Arbetsgruppens lagförslag 3 kap. 4 § och 20 § på s. 153 och 156 innehåller inte heller någon sådan begränsning i rätten att överklaga. Den införs utan motivering i 4 § på s. 88 och får efter påpekande från lagrådet följande motivering på s. 117:

"Denna begränsning har införts för att inte byggnadsminnesvårdens knappa resurser onödigtvis ska tas i anspråk för processer."

Propositionens inskränkning av rätten att anföra besvär står inte i överensstämmelse med portalparagrafens uppfordrande maning i 3 kap. 1 §:

"Det är en nationell angelägenhet att skydda och vårda vår kulturmiljö. Ansvaret för detta delas av alla."

Begränsningen strider mot den demokratisering av beslutsprocessen som bör eftersträvas. Inte heller tillmötesgår man den eller de som av ideella skäl arbetar för att vårda kulturarvet i en verklighet där krassa ekonomiska anspråk som regel har stora möjligheter att slå vakt om sina intressen.

Om samhällets kostnader ska begränsas ligger det närmare till hands att vid byggnadsminnesförklaring se till att ersättningsreglerna enligt ovan får en sådan utformning att de inte onödigtvis belastar byggnadsvärden. Det framstår även som angeläget att kommuners och enskildas ansvar för kulturmnesvärden blir mer vidgat. Bevarandefrågorna utvecklas eljest lätt till att enbart bli en fråga om tillgång på samhälleliga och inte minst statliga medel.

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om behovet av resurser för vård av kulturhistoriskt värdefull bebyggelse,
2. att riksdagen uttalar sig för att handläggningen av bidrag till kulturmiljövård i ökad utsträckning skall decentraliseras,
2. att riksdagen beslutar att ordet "synnerligen" i lagförslaget 3 kap. 1 § ska utgå,
4. att riksdagen beslutar att lagförslaget 3 kap. 13 § ändras så att det av lagtexten klart framgår att ersättning grundas på den markan-

vändning som gäller, när frågan om byggnadsminnesförklaring väcks,

5. att riksdagen beslutar att i lagförslagets 3 kap. 19 §, stycket: "Länsstyrelsens beslut enligt 4 § att inte förklara en byggnad för byggnadsminne får överklagas endast av riksantikvarieämbetet", skall utgå.

Mot. 1987/88
Kr10

Stockholm den 5 april 1988

Bo Finnkvist (s)

Erik Janson (s)

Hans Rosengren (s)

Kristina Svensson (s)

Jarl Lander (s)